

**Streszczenie rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Hebdy,
pt. *Przyznanie się do winy w procesie karnym. Studium prawno-kryminalistyczne***

Przyznanie się do winy z perspektywy historyczno-prawnej jest dowodem obecnym w postępowaniu karnym od zarania dziejów. Współcześnie wciąż dominuje pogląd o szczególnej jego roli – ułatwia przypisanie podejrzanemu odpowiedzialności karnej, umożliwia stworzenie w miarę odpornej na ataki obrony konstrukcji dowodowej, jak też może skutkować skróceniem postępowania. Najistotniejszą czynnością w kontekście przyznania się do winy jest przesłuchanie – obranie właściwej taktyki przez przesłuchującego ma istotne znaczenie dla uzyskania wiarygodnych informacji. Jak się okazuje, niewłaściwa metodyka przesłuchania może skutkować uzyskaniem fałszywego przyznania się do winy. W Polsce coraz częściej słyszy się o przypadkach wymuszenia wyjaśnień przez funkcjonariuszy policji i związanego z nim niewłaściwego, bezprawnego, często brutalnego działania w toku przesłuchania, a także poza nim.

Założeniem pracy jest próba wieloaspektowej analizy zjawiska przyznania się do winy ze szczególnym położeniem wagi na kwestie kryminalistyczne. Warto podkreślić, że w polskiej literaturze nie ma aktualnego i traktującego problem z perspektywy kryminalistycznej opracowania.

W ramach rozprawy autorka posłużyła się następującymi metodami: historyczno-prawną, badaniami literatury, badaniami źródeł prawa, badaniami ankietowymi (wywiadem, rozmową), badaniami aktowymi. Metoda historyczno-prawna pozwoliła na ukazanie ewolucji prawa oraz praktyki w odniesieniu do przyznania się do winy na przestrzeni wieków. Badania literatury prawnej, kryminalistycznej oraz psychologicznej umożliwiły teoretyczne poznanie prezentowanych zagadnień, a także pozwoliły na wskazanie problemów badawczych, jak też określenie celu oraz zakresu przeprowadzonych badań. Badanie źródeł prawa posłużyło do analizy prawa obowiązującego w Polsce oraz w wybranych państwach w kontekście znaczenia przyznania się do winy w określonym systemie prawnym. Badania ankietowe przeprowadzone wśród przyszłych prawników oraz prokuratorów i ich asystentów pozwoliły na zilustrowanie najważniejszych zagadnień podjętych w pracy, jak też prezentację opinii poszczególnych grup na temat kwestii związanych z przyznaniem się do winy. Z kolei w ramach badań aktowych autorka poddała analizie 122 postępowania zakończone prawomocnym wyrokiem skazującym - ich celem było wyeksponowanie pewnych prawidłowości, którymi rządzi się przyznanie się do winy.

Rozprawa składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych wstępem. W rozdziale pierwszym zaprezentowano podstawowe zagadnienia wprowadzające w tematykę przyznania się do winy. Omówiono znaczenie dowodu z przyznania się do winy na przestrzeni dziejów. Analizie poddano także istotę oraz znaczenie przyznania się do winy we współczesnym procesie karnym. Zdefiniowano pojęcie przyznania się do winy. Szczególną uwagę poświęcono klasyfikacji przyznania się do winy pod względem różnorodnych kryteriów, m.in. zgodności z rzeczywistością, dobrowolności, zakresu przyznania, wartości informacyjnej, a także jej wnikliwemu omówieniu. Rozważaniom poddano także inne (można uznać, że dość nietypowe) formy przyznania się do winy – m.in. poprzez post na *Facebooku*, czy we fragmencie powieści.

W rozdziale drugim przeanalizowano pozycję przyznania się do winy wobec innych dowodów. Omówiono karnoprawne i procesowe aspekty przyznania się do winy w kontekście poszczególnych instytucji procesowych w polskim postępowaniu karnym, m.in. warunkowego umorzenia postępowania karnego, warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary, skazania bez rozprawy, dobrowolnego poddania się odpowiedzialności karnej.

Rozdział trzeci prezentuje kwestię znaczenia przyznania się do winy w porozumieniach karnoprocesowych wybranych państw. Zaprezentowano zasady działania instytucji *plea bargaining* w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Kanadzie. W kontekście przyznania się do winy omówiono także porozumienia karnoprocesowe Włoch, Hiszpanii, Francji, Niemiec i Rosji.

W rozdziale czwartym uwagę poświęcono kryminalistycznym aspektom przyznania się do winy. W pierwszej kolejności zaprezentowano przyczyny przyznawania się do winy. Dokonano rozróżnienia pomiędzy przyczynami przyznania rzeczywistego i fałszywego. Szczególną uwagę poświęcono kwestii organizacji i taktyki przesłuchania podejrzanego. Omówiono podstawowe zasady przeprowadzania niniejszej czynności dowodowej. Następnie ustalono rolę przesłuchania w uzyskiwaniu przyznania się do winy, analizie poddano różnorodne metody przesłuchań stosowane przez organy ścigania karnego na świecie w kontekście wymuszania przyznania się do winy. Dużo uwagi poświęcono zagadnieniu tortur. Zaprezentowano organizację i taktykę przesłuchania osoby przyznającej się do winy, w tym metody dokumentacji jej przesłuchania, a także metody weryfikacji takiego przyznania.

Pracę zwieńczono uwagami końcowymi stanowiącymi podsumowanie rozważań przedstawionych w poszczególnych rozdziałach.

Summary

From historical and legal perspective an admission of guilt have always been an evidence in criminal proceedings since the dawn of time. Nowadays, the view about its special role is still dominating – it facilitates the attribution of criminal liability to the suspect, enables the creation of a defence-resistant evidence structure, and may result in shortening the proceedings due to the change in a way the courts assess evidence without any prior requirements. The most important work in the context of confessing is interrogation – choosing the correct tactics by the interrogator is a key for obtaining reliable information. It occurs that improper interrogation methodology can result in false confessions. In Poland, we can hear more and more often about cases of forced testifying conducted by the police and related to this situations improper, unlawful and often brutal activity during the interrogation, as well as outside it.

The assumption of the dissertation is an attempt at a multi-aspect analysis of the phenomenon of confession of guilt with particular emphasis on forensic issues. It is worth noting that in Polish literature there is no current study that would handle the issue from a forensic perspective.

As part of the thesis, the author used the following methods: historical and legal method, literature research, research into sources of the law, surveys (interview, discussion), and file research. The historical and legal method allowed to show the evolution of the law and practice with respect to the confessions over the centuries. Research on legal, forensic and psychological literature enabled theoretical study of the presented issues, and allowed the identification of research problems, as well as to determine the aim and scope of the conducted research. The study of sources of law was used to analyse the law in force in Poland and in selected countries within the context of the significance of the confession in a specific legal system. Surveys conducted among future lawyers as well as prosecutors and their assistants permitted to illustrate the most significant issues raised in the thesis, as well as to present the opinions of individual groups on issues related to the confession. As part of the case study, the author analysed 122 proceedings concluded with a final conviction – their objective was the highlight certain rules governing confessions.

The thesis is composed of four chapters preceded by an introduction. In the first chapter presents the fundamental issues introducing the subject of confession. The significance of proof of confession throughout history has been discussed. The core

and significance of confessions in contemporary criminal proceedings was also analysed. The concept of confession was defined. Particular attention was paid to the classification of the confession in terms of various criteria, including compliance with reality, voluntariness, scope of the confession, informative value, as well as its in-depth discussion. 'Unusual' forms of confession were considered – among others through a *Facebook* post or a fragment of the novel.

The second chapter analyses the position of the confession against other evidence. The criminal and procedural aspects of the confession were discussed in the context of individual procedural institutions in Polish criminal proceedings, including conditional discontinuation of criminal proceedings, conditional suspension of enforcement of a sentence, conviction without trial, voluntary submission to criminal liability.

The third chapter presents the issue of significance of confessing in the criminal trial arrangements of selected countries. The principles of *plea bargaining institution* in the United States, United Kingdom and Canada were presented. In the context of admission of guilt, the criminal trial agreements of Italy, Spain, France, Germany and Russia were also discussed.

The chapter four is devoted to the criminal aspects of the confessing. First, the reasons for admitting guilt were presented. A distinction was made between the reasons for actual and false admission. Particular attention was paid to the issue of the organisation and tactics of a questioning the suspect. The basic rules of conducting this evidentiary action were discussed. Next, the role of the interrogation in obtaining a confession was analysed, and diverse methods of interrogation used by criminal law enforcement bodies around the world in the context of extortion have been analysed. Much attention was paid to the issue of torture. The organisation and strategy of interrogation of a confessing person were presented, including methods of documenting the questioning, as well as methods of verification of such a confession.

The thesis concludes with closing remarks summarizing the considerations presented in the individual chapters.